

דף יח

- לד. מהם הכללים היוצאים מן הסוגיא בעניני הרחקת נזיקין, באופנים דלהלן:
- שימת דבר המזיק ברשותו, בסמוך לרשות חבירו, וכבר נמצא שם הדבר הנזיק.
  - שימת דבר המזיק ברשותו, בסמוך לרשות חבירו, טרם בוא הדבר הנזיק שמה.
  - אדם שהניח ברשותו שני דברים שאחד מהם עלול להזיק את השני, ואחר כך מכר חצי משדהו, אותו שיש בו את הדבר המזיק.
  - מהם דיני ההרחקה של שני דברים המזיקים זה את זה.

א. לדעת חכמים – על המזיק להרחיק את עצמו, ולכך אסור להניח ברשותו דבר המזיק את שכנו. ולדעת ר' יוסי מותר הדבר, מלבד בדברים המוגדרים כ'גירי דיליה' – היינו כחץ המזיק מכת פעולת האדם, (ואפילו בדרך 'גרמא' – להלן כב), אבל בנוקים הבאים מאליהם, ללא פעולת נזק מידי של האדם – אין כלפיהם חיוב הרחקה. (והלכה כדבריו).

(ואם סמך באיסור – צריך להסיר היוזק, הגם שמפסיד ע"כ. ואולם אם יש לו הפסד מרובה, כגון שנטע אילן ומזיק עתה לבורו של חברו – משלם לו הנזק דמים אם בא לקוצצו. עפ"י תוס').

ב. מבואר בסוגיא שנחלקו בדבר אביי ורבא, אם מותר לסמוך דבר המזיק כשאין שם הדבר הנזיק, ומחלוקתם בין לרבנן ובין לר' יוסי (ב'גירי דיליה'). ואולם, לשיטת ר"ת ור"ח ועוד – לפי מסקנת הסוגיא גם רבא מודה שמותר לסמוך, ולא נחלק אלא בחפירת בור, שהחפירה בעצמה מרפה את הקרקע והריוהו כמזיק בידים, גם כאשר אין עדיין בור או כותל ברשות חבירו. (ומדובר בדבר שאין מסירין אותו בקלות, וצריך להתעצם בדין לפנותו, או דבר שכבר עתה הוא גורם נזק לכשיבוא הדבר הנזיק – ע' ראשונים).

ואם סמך בהתר (לאביי, או לרבא לשיטת ר"ח ור"ת) ואח"כ הגיע לשם הדבר הנזיק – מחלוקת הראשונים אם חייב המזיק להרחיק את עצמו עתה. (וכפי שהאריך בפרטי השיטות בשו"ת רעק"א קנא).

ג. מבואר בסוגיא לענין אילן, שאם נטעו ברשותו כאשר היה הכל שלו, ואח"כ מכר חצי משדהו לאחר (בין אם מכר חצי השדה שהאילן בתוכה, בין מכר החצי האחר. ערש"י ותוס') – אין מחייבין אותו לקוץ, לפי שנטעה ברשותו. ואולם לשיטת רש"י, כתבו התוס' לחלק בין אילן שדמיו מרובים והוא ניטל לזמן מרובה, ובין שאר נזקים, שמחייבים אותו להרחיק כאשר יש שם דבר הנזיק. (ויש ראשונים הסוברים שאין חילוק בדבר, וכל שעשה ברשות גמורה, שהיה הכל שלו, אין מחייבין אותו להרחיק. ויש שיטה שמחלקת בין אם בשעת המכירה כבר היה הדבר הנזיק, שאז חייב להרחיק, כגון שמכר קרקע ובה בור, והאילן אצל המוכר, ובין אם הלוקח חפר אח"כ את הבור, שהביא את הנזק לעצמו – ע' במלחמות ה' לרמב"ן. וע"ע בחדושי ר' אריה לייב – ח"א צו).

ד. מבואר בגמרא שלדעת ר' יוסי שהחרדל והדבורים מזיקים שניהם זל"ז, לדעת הסובר שאסור לסמוך גם כשאין שם דבר הנזיק (רבא) – גם כאן צריך כל אחד להרחיק חצי שיעור ההרחקה, ואם סמך את הדבורים למיצר חבירו, יכול לסמוך הלה את חרדלו. ואפילו לדעת אביי המתיר לסמוך כל עוד אין שם נזיק, אם אח"כ בא השני, אינו חייב להרחיק, כיון שהראשון עשה קצת שלא כהוגן, שהרי הוא מזיק וסמך, אע"פ שהיה מותר לו. (כ"פ התוס').

(ואף חכמים מודים לעקרון זה, אלא שחלקו כאן משום סברתם שאין הדבורים מזיקים לחרדל – ע' בגליון הש"ס להלן כב).

ועוד מתבאר (עפ"י פי' התוס' את שיטת רש"י), שאם הניח חרדל ודבורים ברשותו, ואח"כ מכר חלק מרשותו – שוב אין תביעה לסלק נזק, הואיל ועשה ברשותו, ועוד גם השני מזיק לו. (וגם אם בעלמא, בלוקח, מצריכים לסלק הזקו, הגם שעשה ברשותו, כאן ששניהם מזיקים – אין צריך).